

IDEGEN VIZEKEN.

Irta: BÁRÓ BABARCZYNÉ JÓSA JOLÁN.

AHOGY írásához ülök, hogy fölújítsak néhány délamerikai emléket, rátéved nézésesem a falra. Szélesen, esetlenül terpeszkedik ott egy világos vörösbarna állati bőr. Alligátor bőre. Ez az élettelen volt valami előhívja lelkemből elmúlt napok emlékét. Egyet most végig élek újra.

Még itt a subtropikus Délamerikában is túlragyogós ez a nyáreleji reggel. Az

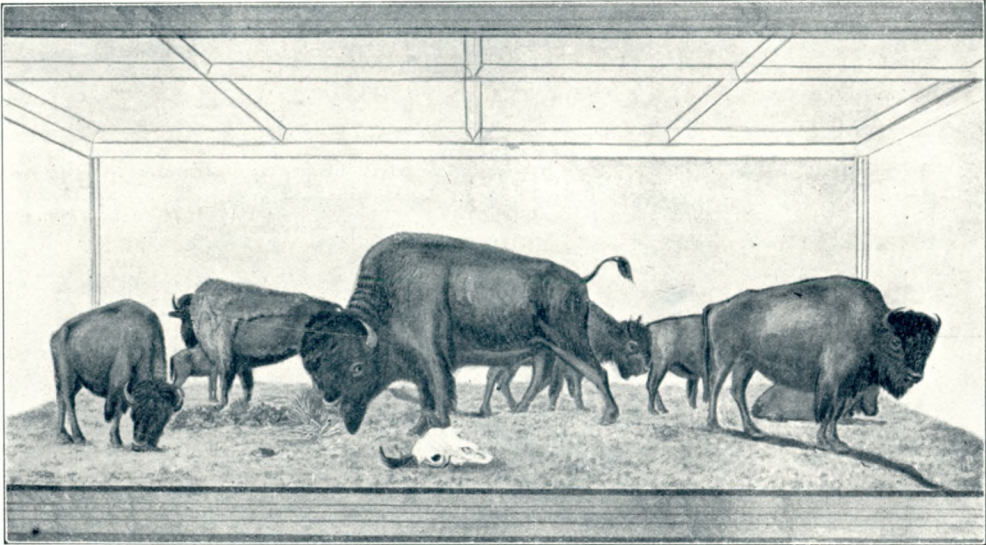

Képek a new-yorki természetrajzi múzeumból: Az emlősök és madarak nagyterme.

Olympuson lehetnek ilyenek a virradások. Itt én, a halandó is, büntetlenül élvezem, mert tudom, nem jön utána hosszú hónapok téli reggele; lámpagyújtásos rideg szűr-külés penitenciája.

Csónakot bérelünk és neki vágunk a Paraguay folyónak. Van hol kalandozni,

itt Assuncion városnál is négy kilométer széles. Eleinte sok vizet járunk. Aztán bekerülünk apró zöld szigetek közé. Néhol benne nagy rikító lila folt, buján tenyésző vízi

Képek a new-yorki természettudományi múzeumból: Amerikai bölények csoportja.

virágok. Nem számlált perczek, talán félórak után elébünk úszik valami nagy növénytelep. Mint óriás zöld, fölhajlított szélű tálak sorakoznak egymás mellé a *Victoria regia* levelei. Embersúly alatt sem billennének meg. Elvértve köztük elpirult nagy fehér virágok. Égboltozat a védője, nem üvegház és Isten a kertésze. Gyerekésszel tündérek kikötőjének néznénk. Nagysokára túlsó partját érzük a folyónak. Mintha húznának magukhoz a százkarú liánák. Fölfutnak a fákra, onnan szaladnak le újra belekiváncsiskodni a víz tükrébe. Kiszállunk a sárga fővényes parton. Én is elbarangolok. Még alig haladtam, közelemben megmozdul valami. Közel hozzám lomha sárga test birkózik a homokkal, igyekeznék a víz felé. Jézus, Máriám! Hiszen ez igazi alligátor, élön, elevenen. Testet ölt a bakfiskori természetrajzmagolások világa. Majd hogy nem reczitálom: «arczorruk csonka orralakú». Erre emlékeztem, meg hogy két alsó foguk befogadására a felső állkapocsban mélyedés van. Ezt már nem akartam természetben megtapasztalni, egy kicsit hátráltam, de ő is «túlem» igyekezett. Hát ez atyafia a híres nilusi krokodilusnak! És mégis, hogy menekül előlem, a szárazföldi úrtól birodalmába, be a vízbe.

Bátrabban megyek tovább. Kezdek önérzethez kapni és most már nem zavar, a hogy egyre-másra megloccsan a víz a menekülőktől. A hogy mondják, még a város közvetlen közelében is tanyáznak. (Később magam is láttam.) És a ki nem sajnálja az itt méregdrága fegyvertöltelék, célba lövöldözheti szegény állatokat. Nehezen ölhető az alligátor, csak az agyat érő golyó a haláltadó. A hivatásos vadász (a ki Paraguayban többnyire tudós, kétségbeesett exisztencia vagy indián) inkább élve keríti pályvára. Még föl sem eszmél a lusta állat, már ott csavarog nyaka körül a lasso, a rabtartó

nyakravaló. Hanem néha bikaerős az alligátor, a hogy egyik természetkutató elbeszéli. Így akart egy délamerikai megkeríteni egy rendkívül nagy példányt. Rá is penderült a pányva, de a végén ott ragadt a pányvavető is. A ki, hogy biztosabb legyen a munkája, jól magára görcsölte a kötél végét. A vízben aztán mélységekben, köveken át vonszolta magával az állat, ő pedig hiába igyekezett az életlen machete-vel (vadászkes) átvágni a nedves kötelet. Végre a legválságosabb pillanatban (már a hogy ilyenkor szokás) jutott eszébe egy kis bicska, a melyik ott huzódott meg az övében. Délamerika kilenczfajta alligátora közül háromféle él a Paraguay folyóban és mellékvízeiben. A fekete alligátor, a caiman nigra (*Alligator niger*), a szemüveges kaimán (*Alligator sclerops*) és a jacare (*Alligator latirostris*). Ez a két utóbbi vörösesbarna. Különbben a délamerikai benszülött általában «dsakaré»-nak mondja az alligátort és megkülönböztetésül szőke (rubia) és sötét (gnazú) dsakarét mond.

Ezt a dsakaré gnazút veszedelmesebbnek mondják. Ez igazán támad, a többi támadása csak önvédelem. A nász idején a szőke kaiman erős mosusz-szagot áraszt. Az illatszert imádó délamerikai nők szagos vízzel keverve használják a mosuszmirigyek váladékát. Békés, emberkerülő állatok. Nem ismerik 2–4 méteres testüknek, hegyes fogazatuknak erejét. A közvetlen közelből kapott golyók elől is csak akkor futnak, ha szemük ügyébe kerül az ember, a ki küldte. Ilyenkor tehetetlen farkcsapkodással igyekszik

Képek a new-yorki természetrajzi múzeumból: Jegesmedve.

magától távortartani. Ha egyszer valami oda tévedt czuczilista fölvilágosítaná őket erejükről, talán vége lenne a paraguayi koczavadászatoknak.

Újra ellódul csónakunk a parttól. Egyre följebb rohanunk a folyam hátán. Milyen

**

friss érzések lepik itt meg az embert, a ki nem blazirt és meg nem csömörlött. Az a szél, a melyik így szembefúj, őserdőkből, szűz tisztasokról jött. Érintetlen ez a levegő útja, nem szennyezte be kulturember tüdeje, gyáarak kéménye. Megragadja karom az evezős: «tigre!» Megadatott látnom itt az otthonában, nem mint bűzös állatseregletek foglyát. Jaguár. Felénk se hederít, tiporja a vizet, foltos teste ide tarkállik. Oda igyekszik a tulsó szigetre, a hol mi akartunk delelni. Csendesen evezünk tovább, én lekönyörgök minden lövésre kész puskát. Ne! Ne mocskoljuk be vérrel ezt a szépséges reggelt! Átevezünk a tulsó partra, fölzavarjuk a sütkérező kaimánokat. Itt látom az első fekete példányt.

Ösvényféle vezet be a partról. Alligátorkészítette út a vízhez. Vagy tíz méternyire

Képek a new-yorki természetrajzi múzeumból: Alaszakai medve.

a parttól gödörre akadunk. Gondosan kibélelve hinárral, közte összetörött tojáshéjak. Alligátorfészekalja, megférhetett 30–35 tojás benne. Eltörés ellen fű, galy, hinár rétegezte. A kikelő fiatalok ezen az ösvényen botorkáltak le először a vízhez, a miben a gondos kaimánanya a támogató. A kiköltésben úgy sem sok volt a része. Elvégezte helyette a rárakott lombok korhadása, melege. Az anya itt a kaimánoknál is önfeláldozó, nemcsak a mesében. Veszélyben levő kicsinyéért támad is és nem törődik saját bőrével. Az apa már sokkal praktikusabb. A szomszéd fiakat és saját kicsinyeit is fölcsemegézi. Legalább segít a ragadozóknak apasztani az alligátorok számát. Mi lenne, ha a természet valahogy határt nem szabna e szapora és mathuzsálemkorú állatnak! Olyan, mint a hiú asszony, sohasem lehet tudni, hogy hány éves. Némelyiknek pikkelyes bőrén talán nem egy század pergett le. Generációról-generációra lehetne belőle egy-egy példányt

tartani háziállatnak. Milyen pietással simogathatnák az űkanya kedvencét a késő utódok. Volt Paraguayban egy üzletember, a kinek révén hozzájutottam egynéhány raritáshoz.

Képek a new-yorki természetrajzi múzeumból: Flamingó-csoport.

Képek a new-yorki természetrajzi múzeumból: Darucsoport.

Ettől vettem kétféle kitömött fejlett alligátort. Két-kétméteresek lehettek, az én emberem 70—80 esztendőre becsülte őket. Nem ritkák a 3¹/₂ méteresek sem. Tessék következtetni. Eszembe jut most ugyanennek a kereskedőnek kis állatsereglete. Mikor vissza-

készültem, gyönyörű fiatal pár jaguárt akart a nyakamba varrni. Még pedig erős ketreczestől 100 K-ért. Nem régen került fogságba a két vizslanagyságú állat. Remek egy

Képek a new-yorki természetráji múzeumból: Barna pelikánok csoportja.

pár volt. A nőstény már is szelid, édeskedő. Egyre nyújtogatta felém karmait; a hím ellenséges morgással nézte a barátkozást. Nincs az a bársony, a mely utólérje ezeknek mesés finom fénylő szőrét. Máig is bánom, hogy meg nem vettem őket. A hajósisztek örömmel juttatták volna nekik a rengeteg húshulladékot. Az antwerpeni állatkertből pedig általuk került volna ki hosszú utam nagy költsége.

Azután óriáskigyóval akart boldogítani az én emberem. Fogadkozott, hogy ki sem kívánczik felévig ládájából; módját ejti, hogy elutazásom előtt megetesse. Ez a jó ember igyekezetével valami vándor «Thierbändigerin» gyanujába hozott volna. Elég volt nekem a majmom; még ma is boldogít. Hanem megvallom, az apró alligátorok erősen kísértettek. Volt belőlük egynéhány tuczatja. Többnyire egyévesek; hihetetlen lassú fejlődésükkel alig hogy elérték a 22 cm.-t. Felül dróthálós ládában nyöszörögtek, falánkan tülekedve az odadobott húsczafatért. Napjában kétszer is víz zúdult nyakukba s ha vele megtelt a láda, még egyszer annyinak látszottak a nagy sürgésben. Élve akarta eladni őket a kereskedő, biztatva, hogy a hajón mosdótálamban tarthatok belőlük. Végre beleegyezett, hogy kitömött példányokat keres elő a raktárból. Mikor értük mentem, beszélte, hogy bizony az élők közül választott tömésre és miután hihetetlenül szivósak, még éltek a nyuzásnál. Megbotránkozva hallottam, hogy még jóformán élt a test, mikor a bőrköntöst már homok bélelte. Nevetve beszélte, hogyan állt boszút holta után egy alligátor.

Sógorával esett meg, a ki sehogy sem tudott végezni a lassoval befogott vén állattal. Végre kapta magát, levágta a fejét. S a hogy ott hevert előtte, nagytréfásan

bedugta kezét a levágott fej tátott szájába. «Most harapj, bestia, ha tudsz.» És a bestia összecsapta a szöghegyes fogákat s hetekig volt nyomorékja a henczegő!? (Fölkiáltó- és kérdőjel utána, mint a hogy én akkor gondolatban megtettem.)

Milyen messze kalandoztam attól a kedves, árnyékos víz partjától, a hol akkor délelőtt kikötöttünk és a hol fölvertük a lustálkodó kaimánokat. Könnyű nappali szundikálás volt az övék. Nem úgy, mint többi véreiké, amelyeket kiszáradt vizek mellett ért a nyár. Hogy eleség és víz híján el ne pusztuljanak, befurakodnak az iszapba és hálóköntösnek szedik magukra az ottmaradt hinárt. Több megfigyelő azt állítja, hogy az ifjabb kaimán a legnagyobb szárazság idején nem alszik nyári álmot. Talán az öregek privilégiuma. Övék ez a háromhónapos mozdulatlanság. Mikor aztán jönnek a téli idők, jobban mondván, esős időszak, otthagyja a kaimán nyaralóhelyét, ha nem elég kiadós. Ilyenkor fölpuffasztja tüdejét és rábizza magát a víz folyására. Nem hétköznapi látvány lehet. Egész kis botanikus kert ilyenkor a háta, átfonva hinárral, vízi futókával. Erősen hiszem, hogy le-leszáll a fáradt madár ez élő uszó szigetre.

Különös hely ez itt, a hol delelünk. Nagy, terebélyes fás sziget. Magasan fönt a fakorona, alább lombtalanok, töredezetek az ágak. Alant a fák közt nincs élet, nincs fű. Csak száraz galy, zörgős levéllel kitöltött avar. Mégis nagy rajokban lepkeseregek kergetőznek. Ők élénkítik az egyhangú környezetet. Rózsáslila szárnyaikkal, mintha libegő nagy virágok lennének. Az árvíz járt itt, letarolta az alsó zöld életet és otthagyta a hervadást. Most már visszaszorult rendes medrébe.

Képek a new-yorki természetráji múzeumból: Mexikói *Iguana*.

Csak úgy kínálja magát ott a parton a fürdésre kristálytisztán puha fővényével. Hanem a Paraguay folyóban kevés ember fürdik, mert szörnyen lábatlanul kelhet ki a vízből. Van ott egy veszedelmes halfajta, csukaszerű. Az egész hal jóformán a nagy

szájából áll tele veszedelmes fogakkal. Pirana a neve. Hihetetlen gyorsasággal czafatolja le a húst áldozatáról. Pedig jelentéktelen a nagysága. Nem vágyom közelebbi megismerésére. Inkább kikötjük a hamakát (függőágyat) s ebben a különös milióban élvezem a délutáni nyugodalmat. Fejem fölött sötét madárcsapat rebben össze a fán. Valahonnan kellemetlen erős szagot hoz felém a szél. Fölkerekednek, arrafelé szállnak tőlem a madarak. Árvíztől elsodort, elhullott marhákat bomlaszt a nap tüze. Azokra csapnak le. Szinte jólesik az első szennyes árnyalat, a mely elsőnek rajzolódik a lelkembe ezen a napon. Úgy érzem, mint a rajtakapott gyerek: mert még nem gondoltam hazámra.

Egyszerre visszásír a lelkem oda, a hol azokat az éhes fekete madarakat hollónak mondják.

